

Nr 448.

Av herr **Hallén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 413, angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén.

Den 29 december 1917 har garnisonspastorn å Karlsborg J. A. Särner, vilken tillika är kyrkoherde i Karlsborgs territoriella församling, hos Kungl. Maj:t gjort framställning om löneförbättring under framhållande av att hans löneförmåner, som reglerats genom kungl. brev den 13 juni 1913, utgjorde dels c:a 2,200 kronor, utgörande bidrag från Karlsborgs församling, dels ock 3,000 kronor av statsmedel under rikstatsens fjärde huvudtitel, å vilket senare belopp dyrtidstillägg utginge.

Domkapitlet i Skara föreslog i sitt yttrande över Särners framställning, att honom måtte tillerkännas dyrtidstillägg å den del av lönen, som ej utginge av statsmedel, efter samma grunder, som kunde bestämmas för dylikt tillägg åt ordinarie prästmän i sådana pastorat, där ny lönereglering jämlikt lagen den 9 december 1910 trätt i tillämpning.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län tillstyrkte ansökningen på sätt domkapitlet föreslagit.

Kyrkostämman i Karlsborgs församling avgav den 2 juni 1918 yttrande över framställningen och anslöt sig därvid enhälligt till ett av församlingens kyrkoråd gjort uttalande av följande lydelse:

»Från Kungl. Maj:t hade remitterats till församlingens hörande en underdånig ansökning från kyrkoherden J. A. Särner rörande dyrtidstillägg jämväl för den från församlingen honom tillkommande lönen samt om förhöjning av hans från statsverket utgående lön.

Kyrkorådet vitsordar innehållet i kyrkoherdens skrivelse och framhåller, att kyrkoherdens i Karlsborg göromål oavbrutet så ökats, att de numera avsevärt överskrida en normal arbetsbörda.

Tillika må framhållas, att Karlsborg är en dyr ort i jämförelse med kringliggande landsförsamlingar och städer, vartill kommer, att församlingens egenskap av övervägande militärförsamling medför, att större

krav ställas på dess kyrkoherde, än vad förhållandet är i en vanlig landsförsamling.

Kyrkorådet anser vara fullt rättvist, att kyrkoherden i Karlsborg kommer i åtnjutande av dyrtidstillägg jämväl för den del av hans lön, som ej utgår av statsverket; och synes kyrkorådet, att medlen härför må kunna tagas ur resp. fonder för det civila prästerskapets avlönande, då församlingen näppeligen kan åtaga sig större utdebitering än som skett sedan den $\frac{1}{3}$ 1913 jämlikt kungl. brev $\frac{13}{6}$ 1913.

På grund av vad redan anförts, anser kyrkorådet kyrkoherdens underdåniga ansökning om förhöjning av hans statslön mycket befogad och önskvärd samt att denna synes böra äga rum i samband med den allmänna löneregleringen inom svenska armén.»

Sedermera hava såväl kammarkollegium som kyrkofondskommittén avgivit utlåtanden i ärendet.

Kyrkofondskommittén har därvid den 8 maj 1919 bland annat anfört:

»Ehuru kyrkoherden i Karlsborgs pastorat, såsom framgår av det förut anförda, icke torde kunna tillerkännas krigstidsunderstöd enligt lagen den 30 augusti 1918 och ej heller synes böra tilldelas lönetillskott från kyrkofonden efter de grunder, som pläga tillämpas i fråga om prästmän i ännu icke nyreglerade pastorat, kan man dock enligt kommitténs mening icke förneka det billiga och skäligen i kyrkoherden Särners hemställan, att jämväl den del av hans löneförmåner, som utgår från församlingen, måtte läggas till grund för beräkning av det honom tillkommande dyrtidsbidraget. Då befattningen i fråga huvudsakligen inrättats med hänsyn till de å Karlsborg förlagda garnisons-trupperna samt innehavarens löneförmåner till största delen utgå av statsmedel, torde saken snarast böra ordnas på så sätt, att kyrkoherden i Karlsborgs pastorat jämställas med de befattningshavare vid universitetet och de allmänna läroverken, vilkas avlöningsförmåner delvis bestridas med andra medel än statsmedel, men vilkas dyrtidstillägg jämlikt de i propositionen nr 225 till 1919 års riksdag föreslagna allmänna grunder för dyrtidstillägg och dyrtidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, § 4, beräknas å även den del av lönebeloppet, som icke utgår av statsmedel. — Åtgärder för att i sådant syfte erhålla ändring i de i propositionen föreslagna grunderna synas med hänsyn till den långt framskridna tiden icke nu kunna vidtagas. För ett kommande år däremot torde — därest dyrtidsunderstöd då kommer att utgå — en sådan bestämmelse böra upptagas i den blivande författningen.

Vad beträffar tiden före den 1 januari 1920 lärer därför endast återstå en möjlighet, nämligen att församlingen träder emellan och fattar beslut om förhöjning av de enligt nådiga brevet den 13 juni 1913 utgående församlingsavgifterna. Såsom förut antytts, är församlingens ekonomiska bärkraft god och de avgifter, som för närvarande erläggas till kyrkoherden, skäligen obetydliga. Om man utgår från sammanlagda inkomstbeloppet i pastoratet enligt 1918 års taxering, motsvarar nämligen församlingens lönebidrag allenast församlingsavgifter å omkring 1,5 öre på varje tiokrona av sagda belopp, och även om man räknar med inkomstbeloppet enligt 1915 års taxering motsvarar församlingens bidrag endast församlingsavgifter å cirka 2,3 öre per tiokrona. I motsats till vad församlingen uttalat å kyrkostämman den 2 juni 1918 håller därför kommittén för sin del före, att pastoratet utan svårighet bör kunna åtaga sig den ökade utdebitering, som erfordras för att bereda kyrkoherden skäligt krigstidstillägg jämväl å den del av kyrkoherdelönen, som utgår från församlingen.

Under återopande av vad här förut anförts, hemställer kommittén i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t täcktes förklara, att kyrkoherden Särners ansökning, i vad den avser krigstidsbidrag för den del av löneförmånerna vid kyrkoherdebefattningen i Karlsborgs pastorat, vilken bestrides av församlingen, icke för närvarande föranleder någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.»

Med anledning av detta kyrkofondskommitténs utlåtande hördes ånyo kyrkostämman i Karlsborgs församling, som anslöt sig till kommitténs uttalande.

Arméförvaltningens civila departement, vars utlåtande i ärendet inforrats, erinrade om att särskilt tillkallade sakkunniga för arméns och marinens lönereglering, uti sitt den 5 mars 1918 avgivna betänkande och förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen, i fråga om garnisonspastorn å Karlsborg anför (sid. 355), att den å staten för kommendantsstaten under fjärde huvudtiteln uppförda avlöningen till garnisonspastorn, 3,000 kronor, utgjorde en del av de löneförmåner, som enligt Kungl. Maj:ts på ecklesiastikdepartementets föredragning den 13 juni 1913 meddelade beslut tillkomme bemälda prästman såsom jämväl kyrkoherde i Karlsborgs territoriella församling samt att, i den mån denne befattningshavare ansåges böra erhålla förbättrade löneförmåner, frågan därom lämpligen torde böra upptagas antingen i samband med eventuell ändring i nämnda beslut eller vid beredande av löneförbättring åt prästerskapet i andra territoriella församlingar. På grund härav hade de sakkunniga

funnit, att frågan om löneförbättring för denna befattningshavare icke borde upptagas till behandling i sammanhang med den tillfälliga löneförbättringen för arméns personal.

I enlighet härmed hade ifrågavarande befattningshavare ej heller hittills erhållit någon löneförbättring från medel under fjärde huvudtiteln.

Skulle det emellertid befinnas, att löneförbättring borde beredas sökanden från lantförsvarets medel, i händelse sådan förmån överhuvudtaget ansåges skäligen böra tillkomma honom, torde de sakkunniga, som fått sig anförtrott att verkställa utredning och avgiva förslag till definitiv lönereglering för arméns personal, böra anmodas att taga frågan under övertvägande vid fullgörande av sitt uppdrag.

Vad åter beträffade spörsmålet om dyrtidstillägg åt sökanden, finge departementet i underdånighet erinra därom, att nådiga kungörelsen den 30 maj 1919, med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, gällde till och med den 30 juni 1920, i följd varav den förordade överenskommelsen mellan Karlsborgs församling och sökanden torde böra få gälla för tiden åtminstone intill den 1 juli nästa år. Därest det skulle anses, att sökanden, vilken nu uppbär dyrtidstillägg enligt nyssnämnda kungörelse å sina av statsmedel utgående löneförmåner, 3,000 kronor, efter sistnämnda tid bör erhålla dyrtidstillägg av staten å samtliga kontanta löneförmåner, även om dessa förmåner ej utgå av statsmedel, torde bestämmelse därom böra införas i en blivande nådig kungörelse angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, i enlighet med vad om befattningshavare vid universiteten m. fl. föreskrivits i § 4 av förberörda nådiga kungörelse den 30 maj 1919.

Vid ärendets föredragning å ecklesiastikdepartementet den 30 januari 1920 fann Kungl. Maj:t framställningen, i vad den avsåge beredande av dyrtidstillägg åt sökanden, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Tillika förordnade Kungl. Maj:t, att handlingarna i ärendet skulle jämte utdrag av protokollet i denna punkt överlämnas till lantförvarsdepartementet för handläggning av ärendet, i vad det rörde höjning av sökandens från statsverket utgående lön.

Under ärendets fortsatta handläggning å lantförvarsdepartementet har yttrande inforrats av arméns och marinens avlöningssakkunniga (bil.), vilka ansett sig böra avstyrka löneförbättring till garnisonspastorn i fråga om hans av statsmedel under fjärde huvudtiteln utgående löneförmåner.

Framställningen i denna del har emellertid icke ännu slutligt behandlats i lantförvarsdepartementet.

I propositionen nr 413, angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen, har emellertid Kungl. Maj:t på förslag av nämnda avlöningssakkunniga förslagit, att till garnisonspastorn i Boden skall utgå tillfällig löneförbättring med 600 kronor. Innehavaren av denna garnisonspastorsbefattning, vilken lär bekäda jämväl annan ordinarie prästerlig befattning, kommer härigenom att ställas i betydligt gynnsammare ställning än innehavaren av garnisonspastorsbefattningen och den därmed förenade kyrkoherdetjänsten å Karlsborg.

Härtill kommer, att den i propositionen nr 336 av Kungl. Maj:t föreslagna tillfälliga löneförbättringen åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat icke torde kunna tillerkännas kyrkoherden å Karlsborg, enär i prästlöneregleringslagen av år 1910 Karlsborgs territoriella församling är undantagen från lagens tillämpning.

Då Karlsborgs församling emellertid huvudsakligen är en militärförsamling, som bildats för Karlsborgs garnisons vidkommande, synes det mig både rättvist och billigt, att av statsmedel å fjärde huvudtiteln någon löneförbättring beredes garnisonspastorn därstädes. Samma belopp torde därvid böra tillerkännas honom, som föreslagits i prop. 413 skola utgå till motsvarande befattningshavare i Boden.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag föreslå,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i de uti propositionen nr 413 föreslagna grunder för tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, att dylik löneförbättring tillerkännes jämväl garnisonspastorn å Karlsborg med 600 kronor.

Stockholm den 21 april 1920.

Harald Hallén.

Avskrift.

Bilaga.

Till Konungen.

Genom remiss den 25 februari 1920 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt arméns och marinens avlöningssakkunniga att avgiva underdånigt utlåtande i väckt fråga om löneförbättring åt kyrkoherden i Karlsborgs församling, garnisonspastorn J. A. Särner; och få med anledning härav de sakkunniga anföra följande.

Genom Kungl. Maj:ts på ecklesiastikdepartementets föredragning den 13 juni 1913 meddelade beslut föreskrevs, att kyrkoherden (garnisonspastorn) i Karlsborg — vilken, jämte det han åtnjuter bostadsboställe eller naturainkvartering, för närvarande uppbär avlöning av statsmedel med å staten för kommandantskapen uppfört belopp av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor arvode — tillika skulle, så länge avlöning av statsmedel, ej understigande nämnda belopp, utginge till honom, äga, i enlighet med kyrkostämmans i Karlsborgs församling den 26 november 1911 fattade beslut, vilket finge gå i verkställighet, av församlingen åtnjuta lönebidrag med ett årligt penningbelopp, vars storlek skulle beräknas med hänsyn till i församlingen kyrkobokförd folkmängd sålunda, att för varje kyrkobokförd person beräknades en krona, dock att församlingens lönebidrag, även om folkmängden skulle komma att understiga 2,000 personer, ej finge understiga 2,000 kronor för år, att uttaxeras efter allmän grund samt att utbetalas på sätt och å tider, varom kyrkostämman närmare bestämde; och skulle vid inträffande ökning av folkmängden iakttagas, att församlingens lönebidrag ej i något fall komme att överstiga 5,000 kronor. Vad sålunda blivit föreskrivet skulle gälla tills vidare under tjugu år, räknat från och med den 1 maj 1913.

Betäffande avlöningsförhållandena för denne prästman anförde de sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts den 29 juni 1917 givna bemyndigande tillkallats för att biträda med utredning rörande tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén och marinen, i betänkande den 5 mars 1918 (sid 356), att, i den mån ifrågavarande befattningshavare ansåges böra erhålla förbättrade löneförmåner, frågan därom lämpligen torde böra upptagas antingen i samband med eventuell ändring i lönerегleringsbeslutet den 13 juni 1913 eller vid beredande av löneförbättring åt prästerskapet i andra territoriella församlingar.

Å den del av kyrkoherdens avlöning, som utgår av statsmedel, lärar dyrtidstillägg (krigstidstillägg, extra krigstidstillägg) hava tillkommit och fortfarande tillkomma honom enligt samma regler, som fastställts att gälla rörande motsvarande förmåner till befattningshavare i allmänhet i statens tjänst. I första hand skulle sålunda den nu föreliggande frågan kunna anses gälla, huru dyrtidstillägg eller däremot svarande förmån lämpligen skulle kunna beredas kyrkoherden å den del av avlöningen, som utgöres av församlingsavgifter.

I sådant hänseende har av kammarkollegium i dess i ärendet avgivna utlåtande ifrågasatts, att lönetillskott måtte med angivna belopp få till sökanden utgå ur kyrkofonden, Säsom av kyrkofondskommittén erinrats, torde emellertid de i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 givna stadganden om disposition av fondens medel näppeligen medgiva dess anlåtande i nu förevarande fall.

Ej heller torde, såsom ock av kyrkofondskommittén framhållits, de bestämmelser, som genom lagen den 30 augusti 1918 givits angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. m., vara tillämpliga å kyrkoherden i Karlsborg.

Kommittén har för sin del ifrågasatt, huruvida icke föreliggande spörsmål skulle kunna så ordnas, att kyrkoherden i Karlsborg bleve i förevarande avseende likställd med de befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken, vilkas avlöningsförmåner delvis bestridas med andra medel än statsmedel, men vilkas dyrtidstillägg beräknas å även den del av lönebeloppet, som icke utgår av statsmedel. Mot detta förslag kan den erinran göras, att däri-genom skulle dyrtidstillägg å den del av avlöningen, som utgöres av försam-

lingsavgifter, komma att utgå av statsmedel, under det att enligt nyssnämnda lag den 30 augusti 1918 krigstidsunderstöd (eller därmed jämförlig förmån) till där avsedda kyrkoherdar och vissa andra prästmän skall, fränsett ecklesiastikåret 1917—1918, bestridas medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar, på sätt och i den ordning, som stadgas i 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning.

Genom beslut den 30 januari 1920 har Kungl. Maj:t på ecklesiastikdepartementets föredragning funnit ifrågavarande ansökning, i vad den avsåge beredande av dyrtidstillägg åt sökanden, icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Under sålunda givna förhållanden anse de sakkunniga det böra bero på Karlsborgs församling — vilken, på sätt av kyrkofondskommittén vitsordats, torde få anses i förhållande till sin jämförelsevis obetydliga storlek vara i ekonomiskt hänseende ganska bärkraftig — att bereda kyrkoherden det tillskott i det från församlingen till hans avlöning utgående bidraget, som må anses påkallat av den rådande dyrtiden.

Vad därefter angår frågan, huruvida — oavsett den särskilda gottgörelse, som må böra utgå till kyrkoherden i Karlsborg på grund av den efter krigets utbrott inträdda abnorma prisstegringen — någon höjning i hans genom beslutet den 13 juni 1913 bestämda avlöningsförmåner må böra ifrågakomma, torde få erinras, att de genom nämnda beslut givna bestämmelserna, i likhet med vad såsom regel är fallet beträffande de löneregleringar, vilka fastställts jämlikt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, äro avsedda att gälla under en tid av tjugo år. Det torde hava varit förutsatt, att såväl löne-regleringarna enligt nämnda lag som ock de särskilda föreskrifterna rörande avlöningsförhållandena för kyrkoherden i Karlsborg icke skulle utan särskilt given anledning undergå någon ändring förrän vid de fastställda tjugouårsperiodernas utgång.

För de prästmän, som fått sina avlöningar reglerade enligt lagen den 9 december 1910, har emellertid en mera allmän löneförbättring ifrågasatts i den till årets riksdag, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1920, avlätna propositionen (nr 336) med förslag till lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m. Med denna framställning torde vara avsett att bereda ifrågavarande prästmän den förbättring i deras avlöningsförmåner, som kan anses betingad av den normala prisstegringen intill tiden för krigsutbrottet, således en löneförbättring motsvarande den, som genom beslut av 1919 års lagtima riksdag medgavs vissa grupper av civila befattningshavare i statens tjänst. Kommer en dylik löneförbättring till stånd för de prästmän, som avses i nämnda proposition, torde böra tagas i övervägande, huruvida icke liknande förmån bör beredas även kyrkoherden i Karlsborg.

De sakkunniga finna sig emellertid icke kunna för sin del tillstyrka, att den löneförbättring, som sålunda kan ifrågakomma för kyrkoherden i Karlsborg, beredes honom genom höjning av det till hans avlönande utgående statsbidraget, 3,000 kronor. I detta avseende torde få erinras, hurusom avlöningen till regementspastor även vid sådant truppförband, som har egen kyrkobokföring, enligt gällande stater utgår med ett belopp av allenast 1,000 kronor. Vid sådant förhållande och då, på sätt av handlingarna i ärendet framgår, de avgifter, som för närvarande av Karlsborgs församling erläggas till kyrkoherdens avlönande, äro skäliga låga, synes den till äventyrs erforderliga löneförbättringen böra i första

hand beredas kyrkoherden genom ytterligare bidrag från församlingen. Det torde emellertid icke tillhöra de sakkunniga att i detta hänseende avgiva något detaljerat förslag.

Remissakten återställles.

Stockholm den 31 mars 1920.

Underdånigst

A. E. M. ERICSSON.

G. Afzelius.

Aug. Nilsson.

Reinh. Näsman.

Karl Edv. Sterky.

Ludvig Widell.

Arméns och marinens avlöningssakkunniga i fråga om löneförbättring för kyrkoherden
Karlsborgs församling.
